

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΑ ΕΞ ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ II *

1

Ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι « Ἀρχαιολογικά Ἀνάλεκτα ἐξ Ἀθηνῶν », ἔτος Α' τεύχος 1ον σ. 71/2, ἀριθ. 19, ἀναδημοσιεύεται μετὰ φωτογραφίας (εἰκ. 3) ὑπὸ Β. ΠΕΤΡΑΚΟΥ « ἐπιγραφή ἐπὶ ἡλιακοῦ ὥρολογίου ἐξ Ὠρωποῦ », ἣς τὸ κείμενον κατὰ παλαιότεραν δημοσίευσιν ἔχει ὡς ἐξῆς :

Ἰάσων Ἰάσονος / Ἀζηγιεύς ἀνέθηκε

Ταύτης τὸν δεύτερον στίχον, ἐσφαλμένως ἀναγνωσθέντα, ἀποκαθιστᾷ (!) ὁ ΠΕΤΡΑΚΟΣ ὡς Ἀζηγιεύς Νύμφη

Ἐπὶ τῆς παρατιθεμένης ἐν τούτοις εἰκόνας ἀναγινώσκονται εὐχερῶς ὄχι δύο μόνον, ἀλλὰ τέσσαρα γράμματα, κατὰ τὸ τέλος τοῦ στίχου τούτου, ἦτοι :

PMHI

ἐπὶ πλεόν ἴχνη ε πρὸ τούτων.

Ἴνα κρίνω ἀσφαλέστερον, ἐξήγησα καὶ μοὶ ἐστάλη ἐκτυπον τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐπὶ τούτου, καὶ τοῦ ε ἢ ἀνάγνωσις εἶναι βεβαία. Ἡ Νύμφη κατὰ ταῦτα ἐκτοπιζέται ὑπὸ τοῦ Ἐρμοῦ.

Μεταξὺ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ δημοτικοῦ ἔπαρχει κενὸς χώρος, ἰκανὸς διὰ τὴν χάραξιν δύο γραμμάτων. Ἐπειδὴ ἴχνη αὐτῶν δὲν διακρίνονται, προφανῶς ἀφρέθη οὗτος κενὸς ἀπὸ σκοποῦ, ἵνα ὑπάρξῃ κενὸν πρὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ καὶ ἐπὶ πλεόν ἀγραφοῦς χώρος κατὰ τὸ τέλος, ἀνάλογος πρὸς τὸν ἐν τῷ ὑπερκειμένῳ στίχῳ.

Ἡ λατρεία τοῦ Ἐρμοῦ δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν περιοχὴν. Ὁ Πανσανίας ἐν τῇ σχετικῇ περιγραφῇ του, I 34. 2-3, ἀναφέρει : *Καὶ Ὠρωπίοις ναὸς τέ ἐστὶν Ἀμφιαράου καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου. παρέχεται δὲ ὁ βομὸς μέρηι τὸ μὲν Ἡρακλέους καὶ Αἰὸς καὶ Ἀπόλλωνός ἐστι Παιῶνος, τὸ δὲ ἦρωσι καὶ ἠρώων ἀνεῖται γυναιξί, τρίτον δὲ Ἐστίας καὶ Ἐρμοῦ καὶ Ἀμφιαράου καὶ τῶν παιδῶν Ἀμφιλόχου.* Ἡ σχετικὴ ἐπιγραφή εὐρέθη κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς καὶ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ἐν ΑΕ 1885, σ. 155 ἀριθ. 12 (= IG VII 421 = RE I, σ. 1894), ἦτοι :

Ἀμφιαράο / Ἀμφιλόχο / Ἐρμ[ο] Ἐστίας]

* Συνέχεια ἐκ τῶν Χρονικῶν τῆς ΑΕ 1967, σ. 14.

Πρὸς τί ὅμως ἢ ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἐρμῆν; Ἐχει τοῦτο μήπως σχέσιν πρὸς τὸν μηχανιώτην Ἐρμῆν, ἐφευρέτην πολλῶν χρησίμων διὰ τὸν ἄνθρωπον πραγμάτων;

Εἰρησθῶ, ὅτι ἐν ΠΑΕ 1951, σ. 128 δημοσιεύεται καὶ ἄλλη ἐπιγραφή ἐπὶ ὥρολογίου σκιοθηρικοῦ ἀποκειμένου ἐν Ἀμφιαρείῳ. Τοῦτο δὲν ἠδυνήθη ἐκτοτε νὰ ἐπεξεργασθῶ, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀπεξενώθη τῆς περαιτέρω μελέτης τῶν ἐκεῖ ἐπιγραφῶν.

2

Ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω μελέτῃ, σ. 70/1, ἀριθ. 18, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Β. ΠΕΤΡΑΚΟΥ ἡ ἐπιγραφή (εἰκ. 2):

[Δημ]οφῶν Θουμῶνδου / [χορη]γήσας, τὸ ἄθλον / [Ἀλ]ία Νύμφη

Τὸ ἐν ταύτῃ πατρωνυμικὸν τοῦ χορηγήσαντος ἐπέτρεψε τὴν ἄκοπον συμπλήρωσιν ὀνόματος, οὕτινος ἢ κατάληξις ἐσφζετο μόνον, ἐν ἐπιγραφῇ δημοσιευθείσῃ παλαιότερον παρ' ἐμοῦ, ἀναδημοσιευομένη δὲ ὑπ' ἀριθ. 17 ἐν τῇ ὡς ἄνω μελέτῃ (σ. 70 καὶ εἰκ. 1 ἐν σελίδι 69), ἦτοι :

[Θουμ]ῶνδης Δημοφῶντος

ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ μου

... ὠνδης Δημοφῶντος

ἦτοι ὁ πατήρ τοῦ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 18 ἐπιγραφῆ.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 18 ὅμως ἐπιγραφή δὲν « χρονολογεῖται εἰς τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 3ου αἰῶνος π.Χ. », ἀλλ' εἰς τὰ τέλη τοῦ α' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ β' τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος τετάρτου. Αἱ μορφαὶ τῶν γραμμάτων δὲν ἐπιτρέπουν νὰ κατέλθωμεν ἔτι περαιτέρω, ἀφοῦ μάλιστα διὰ τὴν χρονολόγησιν τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τοῦ ἀναθήματος τοῦ πατρὸς δὲν ἀποκλείονται τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 4ου π. Χ. αἰῶνος¹.

¹ Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐχρονολόγησα ἐν ΑΕ 1952, σ. 198 ἀριθ. 28 « ἀπὸ τοῦ 4ου/3ου π.Χ. αἰῶνος ». Τοῦτο ἀπεδόθη ἐν ΑΑΑ ἔ.ἀ. σ. 71 « κατὰ τὸν πρῶτον ἐκδότην (δηλ. ἐμέ), εἰς τὸν 3ον-4ον αἰῶνα π.Χ. ». Τὸ λάθος εἶναι κατὰ ταῦτα ξένον πρὸς ἐμέ. [Ἐν ΑΑΑ τεῦχ. 2, σ. 212 γίνεται διόρθωσις τῆς ἐν ΑΑΑ τ. 1, 71 ἐσφαλμένης ἐκφράσεως, τοῦ σφάλματος ἀποδιδόμενου εἰς τὸ Γραφεῖον τῶν Δημοσιευμάτων.]

Princeton, Αὐγούστος 1968.

ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ Θ. ΜΙΤΣΟΣ